

EQUIDADE NOS LIBROS DE EXPERIMENTOS DE CIENCIAS PARA EDUCACIÓN INFANTIL E PRIMARIA

POLO JIMÉNEZ, MARTA
FERNÁNDEZ CRUCES, MÓNICA
JUNCAL FERNÁNDEZ, LAURA

*Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.
Universidade de Vigo*

INTRODUCCIÓN

Unha mirada superficial á situación da ciencia na sociedade podería facer pensar que, actualmente, as relacións entre as mulleres e a ciencia non conteñen aspectos discriminatorios. Non obstante, unha análise máis profunda da realidade indica que, a pesar do incremento numérico da presenza de mulleres nas actividades científicas, aínda quedan cuestións pendentes de resolución.

Poderíamos dicir, a grandes trazos e con matices, que o problema non é xa o acceso das mulleres á educación científica e á investigación, senón o lugar que ocupan nelas, a súa situación nos centros de decisión, cales son os seus itinerarios profesionais e os efectos que a discriminación -hoxe máis sutil que hai algunhas décadas- exerce sobre o seu autoconceito e as súas expectativas de logro (Álvarez-Lires, M. et al, 2003; Álvarez-Lires, F.J. et al, 2014). Polo tanto, ese acceso debe darse paralelo a un cambio na construción da ciencia e na ciencia escolar (Kelly, 1987).

Sabemos que a escola non é a orixe das desigualdades, pero reproduce, case sempre de maneira inconsciente, estereotipos de xénero, que contribúen a que as rapazas se afasten da ciencia e, sobre todo, da tecnoloxía (Hill, C. et al, 2010). Para superar esta situación, polo que respecta ao ámbito científico-tecnolóxico, pódese comezar por analizar os trazos sexistas en libros de texto e materiais didácticos, propoñendo alternativas a pequena escala. Nesa liña, buscamos libros de ciencias que non amosen estereotipos e atendan á diversidade das aulas.

ANÁLISE DE LIBROS DE EXPERIMENTOS

Analizouse a colección “Mis libros de ciencias” de EMEKÁ editores (1991), que é unha tradución do proxecto “My Science Book of (Vol.1. Water, Vol.2. Colour, Vol.3. Light, Vol.4. Air)”.

Tamén se analizou o libro “101 Great Science Experimentes”, da editorial DK (2015).

Para facer unha análise da equidade nos libros citados, desde a perspectiva de xénero, tivéronse en conta os seguintes criterios:

- Análise das imaxes:
 - Número de nenas e nenos
 - Actitude que mostran unhas e outros
 - Diversidade étnica das escolas

- Análise da linguaxe:
 - Inclusiva ou non

Con respecto ás imaxes, atopouse que o número de nenas e de nenos é case igual, superando incluso o número de rapazas (55%) ao de rapaces (45%). Ademais, observouse que na meirande parte de casos, tanto as nenas como os nenos participan activamente nos experimentos. As poucas veces que amosan actitudes pasivas, non hai distinción de sexo.

Aparecen nenas e nenos de pel “branca” e “negra” indistintamente.

En canto á linguaxe, achouse que a colección está escrita en segunda persoa do singular, de maneira que non se fan, agás algunha excepción, distincións de xénero. Sen embargo, cando se utilizan adxectivos ou substantivos, por exemplo, para designar profesións, diríxese exclusivamente ás persoas de sexo masculino (por exemplo, “un amigo”, “los médicos” ou “o ciclista”). O libro “101 Great Science Experiments”, ao estar escrito en inglés, non fai distincións de xénero.

CONCLUSIÓNS

Os libros analizados poderían ser unha boa alternativa como recurso didáctico nas aulas de Educación Infantil e Primaria, posto que, en xeral, fan un uso non sexista da linguaxe, ao estar un deles escrito en inglés e, no caso da colección, dirixirse á persoa, nena ou neno que le o libro, sen especificar sexo. Sería preciso corrixir as referencias masculinas en exclusiva debidas á tradución ao castelán. Así mesmo, o número case idéntico de nenas e nenos nas imaxes, así como a actitude igualitaria e activa que mostran cara aos experimentos e a diversidade cultural e étnica que se recolle, supoñen un exemplo e unha motivación para as rapazas á hora de enfrontarse ao estudo das Ciencias de forma activa e segura.

AGRADECEMENTOS

Ao proxecto de investigación EDU2015-68617-C4-1-R sobre “Redes de Innovación para la inclusión educativa y social”, financiado polo Ministerio de Economía e Competitividade.

REFERENCIAS

- ÁLVAREZ-LIRES, M., NUÑO, T., & SOLSONA, N.: “Las científicas y su historia en el aula”. Madrid: Síntesis, 2003
- ÁLVAREZ-LIRES, F. J., ARIAS-CORREA, A., SERRALLÉ, J. F., & VARELA-LOSADA, M.: Elección de estudios de enxeñaría: Influencia de la educación científica y de los estereotipos de género en la autoestima de las alumnas. *Revista de Investigación en Educación*, 2014. Vol. 12(1), pp. 54-72.
- ARDLEY, N.: “Mis libros de ciencias”. Vol. 1, 2, 3 y 4. Barcelona: Emeká Editores, 1991.
- ARDLEY, N.: “101 Great science experiments”. London: Dorling Kindersley Limited, 2015.
- HILL, C., CORBETT, C., & St ROSE, A.: *Why so Few? Women in Science, Technology, Engineering, and Mathematics*. Washington: American Association of University Women, 2010.
- KELLY, A.: “Science for girls? Philadelphia”: Open University Press, 1987.